

A nyíregyházi
Izraelita
Hitközség lapja

שפר

Sófár

5759. Kiszlév II. évf. 2. sz.

תשנ"ט חודש כסלו

H i t é l e t é s I n f o r m á c i ó

M E G H Í V Ó

Az Izraelita Hitközség meghívja Önt és
kedves családját

1998. december 19-én, szombaton,

a 14:30 órakor kezdődő

chanukka ünnepségére.

Az összejövetelelen vendégünk lesz
Yossi Croitoru úr a Szochnut ma-
gyarországi alija küldöttje, továbbá
elhangzanak zenés, prózai műsorszámok
is.

Minden érdeklődőt szeretettel várunk,
és egyben boldog chanukkát kívánunk
mindenkinek!

Hitközségi hírek

A nyíregyházi Izraelita Hitközség több nagyobb feladattal néz szembe a jövő év folyamán. Erre a fedezeteket részben a MAZSIHISZ, és önkormányzati támogatás, részben saját erő alapján biztosítjuk.

A kiadások egy része a Kótaji úti temetőt érinti. Szakértői vizsgálatok megállapították, hogy a temetői kis erdő fáinak nagy része előregedett, és így komoly veszélyt jelentenek a sírokra. A fák kivágásának költsége közel két millió forint.

A Hitközség közösségi épületének felújítása a peszáchünnep után kezdődik el. A tervek hosszú tárgyalások és egyeztetések után elkészültek, és az építési engedélyt is megkaptuk. A felújítás után egy esztétikus imaterem, kultúrterem, igényes iroda, továbbá konyha és megfelelő mellékhelység áll majd a hitközségi tagok rendelkezésére.

*Kérjük a külföldön
élő hittestvéreinket,
hogy a temető fen-
tikben leírt gond-
jainak megszü-
ntetéséhez
adományaikkal járul-
janak hozzá!*

Adományait az OTP B 51685 szá-
mon vezetett deviza számlánkra
szíveskedjenek átutalni.

A nyolc gyertyaláng ünnepe

A zsidóság ünnepeinek egyik jellegzetessége, hogy többnyire valamilyen történelmi eseményhez kapcsolódnak. Ezért az ünnepi megemlékezéseknek mindig egy kis „történelem óra“ íze van. Elkerülhetetlen, hogy ezúttal is felelevenítsük az időszámításunk előtti második század közepén történeteket.

A babiloni fogságból visszatért zsidóság felépítette a jeruzsálemi Templomot, újra beindította az ott folyó istentiszteletet, és egy viszonylag törekeny zsidó államot hozott létre, ami etnikailag sem volt egységes, lévén, hogy a samaritánusok ott éltek Júda és Galillea között.

Ezekben az évszázadokban világbirodalmak váltogatták egymást. A babiloni

birodalom után a méd-perzsa uralom, majd a görög impérium következett. Nagy Sándor halálát követően birodalmát több részre osztották fel, amik közül az egyikben Izrael földje is helyet kapott. Bár Nagy Sándor barátságos volt a zsidók iránt - ezt jelzi, hogy akkoriban sok zsidó kisfiú kapta az Alexander nevet - egyik utóda, IV. Antiokhosz Epiphanész nem folytatta ezt a hagyományt. Erőszakos hellenizáló programjának természetesen útjában állt a zsidó hit, a zsidó nemzeti és vallási öntudat.

Az izraeliták elképzelni sem tudták, hogy feladják az Egy Istenbe vetett hitüket a görög istenekért, hogy eltérjenek a Tízparancsolat azon tilalmától, hogy szobrokat ne imádjanak, a görög szobrászművészet kiemelkedő istenszobraiért, hogy elfelejtsék gyönyörű hangzású héber nyelvüket a görögért. Ugyanezt mondhatjuk a körülmetélésről, a sábesz és az ünnepek megtartásáról és természetesen a Tóra és a prófétai könyveknek a zsidó gondolkodást teljesen meghatározó jelentőségéről.

IV. Antiokhosz látva ezt, az ellenállást erőszakkal kívánta letörni. Megtiltotta a Tóra olvasását, a körülmetélkedést, és a szombat megtartását. A zsidó hit meggyalázása akkor tetőzött, amikor a jeruzsálemi Templom égőáldozati oltárára egy istenszobrot állítottak.

Ez az esemény volt a makkabeus forradalom gyújtópontja. Júda Makkabinak sikerült az idegen uralmat megtörnie az ország felett és ideiglenesen egy független királyságot alapítani Izraelben.

A Chanukka ünnepe a Templom újrászenteseléséhez kapcsolódik. A meggyalázott oltár a salamoni Szentély bejárata előtt foglalt helyet. Aki belépett a Szentélybe, balkéz felől egy hatalmas arany, hétágú menórát látott. Ennek a menórának folyamatosan, szüntelen égnie kellett, éjjel-nappal. A menórába olyan olajat töltek, ami szigorú vallási követelményeknek kellett, hogy megfeleljen és csak akkor használták fel, ha a főpap a teli olajos korsót megjelölte pecsétjével.

Természetesen Antiokhosz „zsidótlanító“ akciója a templomi menórát sem hagyta érintetlenül, a lángok kialudtak... Amikor a szabadságharcosok olajat kerestek, hogy újra meggyújtsák a menóra lángjait, csak egy olyan korsót találtak, ami a főpap pecsétjével volt ellátva, és ez az egy korsó csak egy napra volt elég. Új olaj készítéséhez azonban nyolc napra volt szükség. A papok mégis kitöltötték az olajat a gyertyatartókba, és itt csoda történt: az egy napra elegendő olaj nyolc napon keresztül égett.

Ennek az emlékére gyújtjuk meg a nyolc ágú channuka-menórát. A nyolc ág a nyolc napot jelenti. Napról napra mindig eggyel több gyertyán lobban fel a láng. Hozzá kell tenni, hogy az ünnep eredetéhez közelebb állnak azok a menórák, amik olajjal „működnek“. A legtöbb channuka-menora kilenc ágú, hiszen a nyolc lángot egy kilencedik segítségével, a sámesz (*szolga*) lánggal gyújtjuk meg.

A channuka lángok a zsidó szellem halhatatlanságát jelképezik. A példabeszédek könyve *nér támidnak*, örök lángnak mondja az ember lelkét. Az ember szelleme olyan mint egy tűz. Ha teljes erővel lángol, az ember sokra képes, ha csak pislákol, az ember elveszti életkedvét. A zsidó szellemet sokan megpróbálták már kioltani, de eddig senkinek sem sikerült. A channuka ezt jelképezi. A zsidó szellem lángja mindig újra fellobban.

Kérdés azonban, hogy mi lesz az eredeti menórával, amiért tulajdonképpen ez az ünnep létezik. Hitünk szerint az Örökkévaló Temploma újra fel fog épülni, a templomi istentisztelet újra beindul majd. Ezzel együtt a menórát is fel fogják állítani. Hallani, hogy már tervezik az elkészítését. De az sem lehetetlen, hogy az eredeti menóra a Vatikán kincstárának az alján rejtőzik.

Egy szefárd ima szerint eljön majd a Messiás és újra meg fogja gyújtani a templomi hétágú menóra lángjait. Reméljük, hogy ezt a lángot, már soha senki nem fogja kioltani.

Chanukkai tudnivalók

A chanukkán használatos menorának 9 ága van. A 9 közül egy a sámesz gyertyáé, amivel meggyújtjuk a többi 8 gyertyát, ezért hívják szolgálgyertyának. Idén az első lángot december 13-án, vasárnap este gyújtjuk meg a sámesz-gyertyával, így aznap este rögtön két láng ég a menórán.

A következő este már 2 gyertyát gyújtunk meg a sámesz-lánggal, és így teszünk tovább a következő vasárnap estéig, amikor az utolsó 8. gyertyát is meggyújtjuk a sámeszszel.

A gyertyák meggyújtása a következőképp történik. A gyertyákat mindig jobbról balra helyezzük a menórába, de a meggyújtást már balról jobbra végezzük.

December 19-e, szombat beleesik a chanukka napjaiba. Péntek este a gyertyalángokat még a sábesz bejövetele előtt gyújtjuk meg, ez 15:26 óra lesz aznap. Következő este pedig a sábesz kimenetele után gyújtunk gyertyát, tehát 16:37 óra után.

תנ"ך: תורה, נביאים, כתובים

Tóra, próféták, írások

Ez a szó: Biblia sok érzelmet kavart már fel a történelem során. Valakik életüket adták érte, voltak akik égették. Mások gúnyolták, egyesek pedig mindennapi „eledelként“ olvasták lelkük, szellemük táplálására. A szó annyit jelent: **könyvek. De nem akármilyen könyvek, Szent Könyvek.**

A ún. zsidó Bibliát héberül תנ"ך, Tánáchnak hívják. Ez a szó egy rövidítés: תורה, נביאים, כתובים azaz a Tóra, próféták és írások héber szavainak kezdő betűiből áll.

A keresztény Biblia szintén tartalmazza teljes egészében a Tánácht, továbbá a keresztény írásokat, amiket egy kivétellel mellesleg szintén zsidók írtak.

A Tóra tulajdonképpen Mose rabbénu öt könyvét tartalmazza: Brésit, Smot, Vájikrá, Bámidbár, Dvárim. Ezek rövid tartalmát a Sófár első évfolyamának számaiban ismertettük.

A próféták elnevezés azon bibliai könyveket takarják, amiket az ókori próféták írtak. Ezek a próféták a következők voltak: Jesájá, Jirmejá, Jechezkel, Hoséa, Jóel, Ámosz, Ovádjá, Jóná, Michá, Náchum, Chávákuk, Cefánjá, Chágáj, Zechárjá, Máláchi. Jóná próféta könyvét Jom kippur délután szokták olvasni. E könyvek témája igen sokrétű. Többnyire az Örökkévaló üzenetét, feddését, vigasztalását tartalmazzák Izrael népe számára. De ezekben találunk jóvendölést például a babiloni fogság 70 évéről (Jirmejá), Izrael szét-szórásáról, és összegyűjtetéséről, illetve a Messiás eljövételéről is.

Az írások kategóriájába tartoznak a történeti könyvek és a költészeti könyvek.

A történeti könyvek lényegében Izrael történelmét folytatják a honfoglalástól a babiloni fogságból való visszatérésig. Józua könyve leírja részletesen, hogy a tizenkét törzs hogyan foglalja el a számukra kijelölt területeket. A Bírák könyve Izrael történetének azt a szakaszát öleli fel, amikor bírák uralkodtak a törzsek felett, amíg fel nem kenték az első királyt, Sault. Sámuel próféta könyve Saul király bukásáról, Dávid király felemelkedéséről, és fiának

Slomónak a prosperitásáról ad hírt. Ezeket követik az ún. „Királyok Krónika könyvei“. Ezekből a Biblia hármat említ meg, amiből csak kettő szerepel a Tánách könyvei között. Ennek Izrael dávidi birodalmának kettészakadása szolgáltatott előzményeket. A kettészakadás után ugyanis az északi királyságot Izraelnek, a déli királyságot Júdának hívták. Ezek szerint létezett az *Izrael Királyainak Krónika Könyve*, a *Júda Királyainak Krónika Könyve* és az *Izrael és Júda Királyainak Krónikakönyve*. Értelemszerűen az első és a második könyv csak az Izrael és a Júda királyairól tudósít külön-külön. A harmadik viszont egy könyvben, felváltva tárgyalja a két királyság uralkodóinak történetét. A Tánáchból az első, tehát az *Izrael Királyainak Krónika Könyve* hiányzik. A második címe egyszerűen csak: *Krónikák könyve*, míg a harmadiké: *Királyok*.

A babiloni fogságból való visszatérés és az újjáépítés küzdelmeiről Ezra és Nechemjá könyve szól.

A költészeti könyvek között találjuk először is a Tehilim-et, a Zsoltárok könyvét. Ez öt könyvből áll, és legfőként Dávid király költeményeit, dalait tartalmazza. De találunk benne zsoltárt Salamon királytól is, és néhány lévitától, mint Ászáf, Edutun, Etán. A Zsoltárok könyvének pár műve adja imakönyvünknek a P'szikéj D'zimrá szakaszát.

Salamon királynak három műve szerepel az Írások között: Énekek Éneke, a Példabeszédek könyve, és a Prédikátor könyve, azaz a Kohelet. Az Énekek Énekét minden péntek este felolvassák a szefárd zsidók, a Kohelet könyvét pedig Szikkesz Sábészén szokták olvasni.

Az Írásokhoz tartoznak a Megilák is: Megilát Eszter és a Megilát Rút. Eszter könyvét Purimkor, Rút könyvét pedig Sviesz második napján olvassák.

Jób könyve egy kicsit kakukktójás a Tánách művei között. A bibliakutatók azt gyanítják, hogy nagyon régen keletkezett, a Biblia első könyvei között van, ha nem ez a legelső.

Dániel próféta könyve igen izgalmas történeteket tartalmaz bátor zsidó fia-

**Rosh Chodes ben-
csolás:**

december 12.

Rosh Chodes:

december

19., 20.

december 19.:

Sábát

Rosh Chodes v'Chanukka

talokról, akik Babilónia közepette emelkedtek fel. A könyv nem különben ad helyet hajmeresztő próféciaíknak, amik azóta is talán a legnagyobb vitát kavargatják a vallások között.

Az ún. Échát, Jirmejá próféta művét úgy is nevezik, Jeremiás siralmi, és Tisá Beávkor szoktuk felolvasni. Ez a mű a babiloni fogság miatt kialakult fájdalmas állapotokról szól.

Ezeket a műveket kevés kivétellel héber nyelven írták, tekercesekre, mint a Tórá. A zsidóság évszázadokon keresztül gyűjtötte és őrizte őket, míg Szent Könyvekként kanonizálták, azaz egy gyűjteménybe foglalták őket.

A könyvek több ezer éves múltra tekintenek vissza, azonban üzenetük ma is nagyon világos és érthető, sőt - ahogy Salamon király mondta: nincs új a nap alatt - ma is bírnak aktualitással. Vannak ugyan olyan mondatok, szavak amiket nehezen lehet értelmezni, de a Biblia fontos üzenetei - mint például a Tízparancsolat - teljesen világos.

Ebben a most induló rovatunkban ezeken a könyveken szeretnénk végigmenni. Hadd ismerkedjenek meg az olvasók Sámson és Gedeon, Saul és Dávid király illetve a próféták izgalmas kalandjaival, a próféták szép gondolataival, üzeneteivel, a Példabeszédek könyvének sokszor humoros „aranymondásaival“.

A Claims Conference zöld színű kérdőíve a Hitközség irodájában átvehető.

A kitöltött kérdőíveket, a személyi igazolvány és a korabeli dokumentumok fénymásolatát szerdán, 14:00 és 15:00 óra között lehet a Hitközség irodájában hitelesíteni.

Figyelem: a személyi igazolványnak azt az oldalát is le kell fénymásolni, ami a lakcímet tartalmazza!

A Sófár előző számában megpróbáltunk fényképeket lehozni. Sajnos ezt nem koronázta siker technikai okok miatt. Hitközségünk pályázatot nyújtott be a MAZSIHISZ-hez annak érdekében, hogy technikai lehetőségeinket fejleszteni tudjuk.

Kérjük olvasóink elnézését és türelmét!

Steven Spielberg, a Schindler listája című film rendezője által alapított Soa Alapítvány hiteles dokumentumokat kíván összegyűjteni a Holocaust túlélőinek beszámolóiról. Az Alapítvány Magyarországon is elkezdte ezt a projektet, és Nyíregyházára is eljuttatták felhívásukat. Így, aki indíttatást érez arra, hogy elbeszélje a vészkorszakkal kapcsolatos emlékeit úgy, hogy ezt videofelvételen rögzítenék, kérjük jelentkezzen a Hitközség irodájában.

Az iroda és a temető nyitvatartása decemberben:

Az iroda zárva lesz december 24. és 31. között.

A temető zárva lesz december 24. és 1999. január 2. között!

Héber tanfolyam!

Újra indul kezdő héber tanfolyam a nyíregyházi Izraelita Hitközségben. A megbeszélés december 13-án, délelőtt 10:00 órakor a Hitközség közösségi épületében lesz.

Várunk minden érdeklődőt, aki az alapfoktól szeretne a héber nyelvvvel megismerkedni!

Héber tanfolyam!

Hitközségünk 900.000 Ft-ot nyert a MAZSÖK által kiírt pályázaton a Zsidó Helytörténeti Múzeum létrehozására.